

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกในปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้สังคมที่ต้อองอาศัยองค์ความรู้ (Knowledge based society) จึงเป็นการนำภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิต และการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขณะเดียวกันยังจำเป็นต้องบริหารจัดการ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้หลักการพัฒนาพื้นที่ภารกิจ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา เพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทยตามหลักการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับ ประถมศึกษา รวมถึงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2555-2561) ที่ทำให้คนไทยได้เรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553: 1)

ทั้งนี้การปฏิรูปการศึกษารอบสอง (พ.ศ. 2552-2561) ได้เน้นเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ เรื่องคุณภาพการศึกษา โอกาสทางการศึกษาและการมีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพครู เพราะครูเป็นปัจจัยสำคัญไปสู่คุณภาพของผู้เรียน จะให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาและผลักดันการศึกษา การเรียนรู้ไปตลอดชีวิต ซึ่งจะส่งผลถึงความสามารถในการแข่งขันของประชาชนในประเทศให้เพิ่มขึ้นด้วย โดยมีกรอบแนวทางการปฏิรูปใน 4 ด้าน คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ การพัฒนาครูยุคใหม่ การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และการพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553: 1) ประกอบกับ เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และได้กำหนดแนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้ไว้ใน หมวด 4 มาตรา 24 ความว่าครูควรจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และ

การประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังได้กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ ซึ่งสมรรถนะสำคัญประการหนึ่ง คือ ความสามารถในการคิดของผู้เรียนโดยเฉพาะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ยังได้กำหนดเป้าหมายว่าคนไทยทุกคนต้องมีทักษะและกระบวนการในการคิด การคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา มีความใฝ่รู้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องเต็มศักยภาพ การจัดการศึกษาจึงกำหนดเป้าหมายสำคัญของการศึกษา คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีการเรียนรู้สูงสุดตามศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 1 ความมุ่งหมายและ หลักการจัดการศึกษา ตามมาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง ศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ มีทักษะทางด้านเทคโนโลยี สามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 5) สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กประถมที่เกี่ยวเนื่องกับการคิดวิเคราะห์ กล่าวคือ โดยธรรมชาติของเด็ก ประถมจะช่างสังเกตและชอบสำรวจสิ่งแวดล้อมรอบตัวอยู่แล้ว ครูผู้สอนก็ควรที่จะส่งเสริมโดยการจัด สิ่งเร้า หรือจัดสื่อที่ช่วยในการสังเกตให้มากที่สุด และมีการชี้แนะโดยการซักถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการ สังเกตสิ่งต่างๆ รอบตัวด้วย ทั้งนี้ครูมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลง ทางด้านพฤติกรรมที่ดีทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก และทัศนคติ ซึ่งการสอนที่จะส่งเสริมให้ ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์นั้น ครูจะต้องพิจารณาถึงลักษณะของเนื้อหาในบทเรียน การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับบทเรียน และกิจกรรมต้องส่งเสริมทักษะทางวิทยาศาสตร์ให้เกิดขึ้นกับ ผู้เรียน ควบคู่ไปกับการสร้างเจตคติที่ดีให้เกิดขึ้นไปพร้อมกัน ซึ่งเทคนิควิธีการสอนนั้นไม่จำเป็นต้องเป็น รูปแบบตายตัว ขึ้นกับดุลยพินิจของครูและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเป็นองค์ประกอบใน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ตัวอย่างเช่น จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ รู้จักคิด คิดเป็น และสามารถคิดแก้ปัญหาได้สำเร็จ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถอย่าง เต็มที่ ปรับปรุงวิธีการสอนและยืดหยุ่นเนื้อหาวิชาให้มีความเหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่าง บุคคล (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). 2552)

จากข้อมูลข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพโดยผ่านทักษะสำคัญ คือ การคิดวิเคราะห์ ด้วยเหตุนี้กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา จึงได้นำสมรรถนะต่างๆ และมาตรฐานการเรียนรู้มาเป็นตัวชี้วัดในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เพื่อสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใด และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการคิดให้เกิดกับผู้เรียนโดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 14) ในการศึกษาการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า ลักษณะของการคิดวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การวิเคราะห์ เรียนรู้อย่างเน้นการให้ความรู้แบบครูคอยป้อนด้วยการให้ผู้เรียนจำทำใช้มากกว่าการสร้าง และพัฒนาการสอนของครูส่วนใหญ่ยังมีลักษณะการให้ความรู้มากกว่าการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างมีเหตุผล รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ แก้ปัญหา รู้จักวิธีแสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549ค)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี เขต 2 เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งสิ้น 67 โรงเรียน เปิดทำการสอน 3 ระดับ ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา (ขยายโอกาส) การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาแต่ละแห่งมีสภาพและปัญหาแตกต่างกันออกไปตามสาเหตุและปัจจัยที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี เขต 2 ได้รายงานผลการจัดการศึกษาในส่วนของปัญหาการจัดการศึกษาโดยภาพรวมสามารถจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ แต่การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของนักเรียนยังไม่สามารถสนองตอบความต้องการในกระบวนการพัฒนาคน ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในทักษะเหล่านี้นักเรียนในสังกัดยังมีคุณภาพการศึกษาค่อนข้างต่ำ โดยรายงานผลการจัดการศึกษาไว้ว่าปัจจัยที่ทำให้การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เกิดจากสาเหตุสำคัญหลายประการ คือ จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ คุณภาพการบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพต่ำ งบประมาณบางโรงเรียนไม่เพียงพอ ภาวะเบียดไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการ ขาดการนิเทศติดตามผล ขาดแนวปฏิบัติในด้านการประเมินผลงานวิชาการ ขาดการปรับปรุงและพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง และกระบวนการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ทำให้กระบวนการจัดทำพัฒนาหลักสูตรไม่ต่อเนื่อง ไม่มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร ไม่นำผลการประเมินการใช้หลักสูตรไปพัฒนาหลักสูตร การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษายังมีคุณภาพและมาตรฐานต่างกัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. 2558ข: 55) นอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังต่ำ ซึ่งจากการรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 6 และชั้นมัธยมปีที่ 3 จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2557 สรุปภาพรวมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลสัมฤทธิ์อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน กล่าวคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทย เฉลี่ย 47.50 คณิตศาสตร์ เฉลี่ย 48.18 และวิทยาศาสตร์ เฉลี่ย 54.54 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาภาษาไทย เฉลี่ย 39.52 คณิตศาสตร์ เฉลี่ย 33.67 วิทยาศาสตร์ เฉลี่ย 37.58 สังคมศึกษา เฉลี่ย 42.67 และภาษาอังกฤษ เฉลี่ย 30.49 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. 2558ข: 56) ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ต่ำ และจากบทสรุปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 (2558ข: 63) สอดคล้องกับ ทิศนา แหมมณี และคณะ (2545) ที่กล่าวว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากครูประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน กล่าวคือ ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการคิด การจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการคิด รวมทั้งรูปแบบวิธีการและเทคนิคการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด ทำให้ครูขาดความมั่นใจและประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน และปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง

จะเห็นได้ว่าการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประสบปัญหาหลายอย่างทำให้คุณภาพของนักเรียนบางโรงเรียนอยู่ในระดับไม่เป็นที่น่าพอใจและต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะการส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้แก่นักเรียน และในแง่ของการบริหารจัดการอื่นๆ ยังต้องได้รับการแก้ไขอีกมาก และเมื่อศึกษาความเป็นมาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สถานศึกษาจะต้องตระหนักถึงการจ้ดระบบบริหารที่เป็นเชิงระบบ สอดรับกับการจัดการศึกษาที่ส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนให้มากที่สุด สถานศึกษาจึงมีความสำคัญที่สุดในการทำหน้าที่สร้างและพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะในมาตรา 24(2) แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น โดยมีผู้บริหารและครูผู้สอน เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน โดยสถานศึกษาต้องจัดเตรียมความพร้อมในการบริหารหรือรูปแบบการเรียนรู้เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ภายในสถานศึกษา และการนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ไปใช้ต้องเป็นหัวใจของการบริหารจัดการในสถานศึกษาในลักษณะของรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในการนำไปพัฒนาทักษะด้านการคิด เพื่อให้เกิดคุณภาพกับผู้เรียนเป็นไปตามที่กฎหมาย กฎกระทรวง และประกาศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553: 1)

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษารูปแบบหรือวิธีการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน เพื่อนำไปใช้พัฒนาสถานศึกษาด้านการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป แม้จะได้มีการส่งเสริมให้ครูผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน แต่ในสองทศวรรษที่ผ่านมา พบว่าการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนยังทำได้ในขอบเขตจำกัด และยังไม่บรรลุเป้าหมายสูงสุดที่ต้องการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 28) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และสภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ประชากร คือ ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 รวมจำนวน 1,282 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. 2558ก: ออนไลน์)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 297 คน จาก 67 โรงเรียน ได้มาโดยการกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน ที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Krejcie; & Morgan. 1970: 607-610) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน โดยวิธีแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา

ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป 2) มีความรู้ความสามารถ หรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษา และ/หรือ 3) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านการบริหารการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนประถมศึกษา

ใช้วิธีสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการประเมินองค์ประกอบของรูปแบบและความถูกต้อง และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนประถมศึกษา ดำเนินการ ดังนี้

1. ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อวิพากษ์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนประถมศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ของบุคคล จำนวน 17 คน โดยวิธีแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติ มีเกณฑ์ทั่วไป ดังนี้

2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ในระดับประถมศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 7 คน

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และรองศาสตราจารย์ จำนวน 10 คน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 67 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. 2558ก: ออนไลน์)

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 56 คน จาก 67 โรงเรียน ได้มาโดยการกำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน ที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Krejcie; & Morgan. 1970: 607-610) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา คือ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ สามารถสื่อความหมายความเข้าใจในกรอบการวิจัยได้อย่างชัดเจนตรงกัน ผู้วิจัยจึงนิยามคำศัพท์สำคัญต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) หมายถึง ความสามารถในการสืบค้นข้อเท็จจริง การพิจารณาแยกแยะส่วนต่างๆ ของเหตุการณ์หรือเรื่องราวแล้วนำมาจัดกลุ่มข้อมูลด้วยการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบของข้อมูลนั้น เพื่อค้นหาคำตอบที่สามารถสรุปได้อย่างสมเหตุสมผล

การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ หมายถึง การดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนประถมศึกษาโดยผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ การมีทักษะในการรวบรวมข้อมูล ทักษะการกำหนดแ่งมุมที่จะวิเคราะห์ ทักษะการกำหนดหมวดหมู่ ทักษะการแจกแจงข้อมูลที่มีอยู่ลงในแต่ละหมวดหมู่ ทักษะการนำข้อมูลที่แจกแจง และทักษะการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างแต่ละหมวดหมู่

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ได้มาจากการสังเคราะห์การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมให้มีการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนประถมศึกษาใน 6 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ เน้นการพัฒนาการคิดวิเคราะห์
2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์
3. ด้านการพัฒนาครูในด้านการสอนให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์
4. ด้านการสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์
5. ด้านการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์
6. ด้านการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ประสิทธิภาพของรูปแบบ หมายถึง ผลจากการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบที่มีความเหมาะสม ได้สาระครอบคลุมครบถ้วน องค์ประกอบครบถ้วนมีคุณภาพสูงพอที่จะนำไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ที่เป็นผู้ใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย

ความเหมาะสมของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นว่าแต่ละรายการ/องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีความครบถ้วน/สมบูรณ์/ทันสมัย เหมาะสมที่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนนำไปใช้ได้

ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นว่าแต่ละรายการ/องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา นำไปใช้/เสริมสร้าง และพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ได้จริง

ครู และบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง บุคลากรที่ทางราชการจ้างไว้เพื่อทำหน้าที่ในการสอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และนักเรียนขยายโอกาสของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

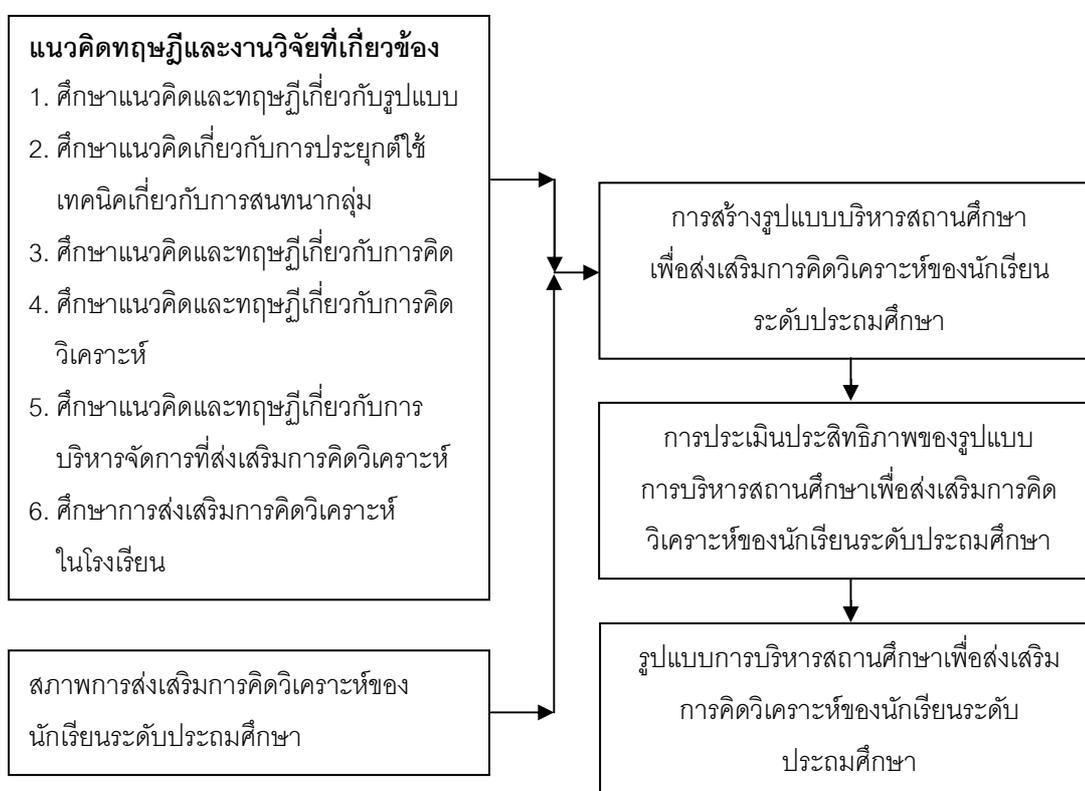
1. ได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. ได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความเป็นไปได้ในการนำไปส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่มีประสิทธิภาพ โดยการจัดการเรียนรู้ในการเพิ่มพูนทักษะผู้เรียน และการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2549ข: 38) ที่กำหนดเป้าหมายให้โรงเรียนเน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่มีการบริหารจัดการใน 9 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศ 2) สนับสนุนทรัพยากรจัดปัจจัยเอื้อต่อการคิดของครู/นักเรียน 3) ประสานเครือข่ายชุมชน 4) สร้างครูแกนนำการคิด 5) พัฒนาบุคลากร 6) การนิเทศกำกับติดตามประเมินผล 7) มุ่งเน้นพัฒนาการคิดในรายวิชา/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน/หน่วยการเรียนรู้ 8) กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ เน้นการพัฒนาการคิด และ 9) ด้านการให้อิสระแก่ครูในการสอนคิด

ทั้งนี้ภายหลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนจะเกิดประสิทธิภาพในการนำไปใช้นั้นควรใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่สำคัญที่สุดก็เพียงพอแล้ว เพราะ 3 ด้านที่เหลือมีความสัมพันธ์

คล้ายคลึงกับด้านอื่นๆ ใน 6 ด้านที่วิจัยนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2549ข: 38) เพื่อใช้สำหรับการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ เน้นการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ 2) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์ 3) การพัฒนาครูในด้านการสอนให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ 4) การสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์ 5) การจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์ และ 6) การนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย